

BEDÖMNINGSGRUNDER FÖR DET INLEDANDE PROVET 2020

Fråga 1

Utgångsläget för bedömningen är att domaren inte automatiskt är partisk att behandla ett ärende där en part är närstående till hans arbetskamrat. (1 p.)

Därmed ska bedömningen genomföras som en helhetsbedömning av enstaka fall. (1 p.)

Det centrala är inte domarens egen uppfattning om sin förmåga att agera objektivt och opartiskt i frågan. (1 p.)

En parts uppfattning om domarens jävighet är inte heller avgörande, även om det indikerar förekomsten av en faktor som äventyrar opartiskheten. (1 p.)

Det är väsentligen en fråga om hur den (jävigheten) framstår för en utomstående. (1 p.)

I bedömningen ska man därför fästa uppmärksamhet vid om misstankarna som riktas mot domarens opartiskhet gnager på förtroendet som domstolarna åtnjuter i ett demokratiskt samhälle. (1 p.)

I bedömningen av jävigheten ska man för det första lägga vikt vid om domaren har en "underordnad ställning" i förhållande till arbetskamraten vars närstående är part i ärendet. Exempelvis kan förhållandet chef-underordnad ändå undergräva uppfattningen om domarens opartiskhet, trots att chefsdomare inte har befogenheter vad gäller arbetets egentliga innehåll. (1 p.)

I bedömningen av jävighet kan tonvikt läggas även vid kvaliteten på frågan som behandlas. Detta kriterium kan variera i olika processtyper: i en brottsprocess kan man lägga tonvikt vid exempelvis hur allvarligt brottet är och i en civilprocess exempelvis vid ekonomiska intressen. (1 p.)

Betydelsefullt för den kvalitativa bedömningen av frågan är också hur öppen för tolkning frågan är som ska lösas: ju mer det finns utrymme för skönsmässig bedömning i frågan, desto större risk finns det att osakliga grunder inverkar på överväganden för beslutet. (1 p.)

För det tredje kan det anses ha betydelse om domaren och dennes arbetskamrat umgås på arbetsplatsen och/eller utanför arbetsplatsen. En mycket nära eller mycket konfliktfylld relation kan vara problematisk. Även umgängets betydelse måste bedömas med objektiva kriterier. (1 p.)

Fråga 2

- 1) Mellan Europarådets medlemsstater tillämpas den europeiska konventionen om utlämning för brott, vilket utgör en folkrättslig förpliktelse för staterna. (1 p.)
- 2) Schmidt är tysk medborgare och därmed är hen medborgare i Europeiska unionen. Om en finsk person inte utlämnas enligt lagen, men en tysk medborgare utlämnas, är det fråga om en principiell diskriminering på grund av medborgarskap (1 p.) i en situation där en person har använt sin rätt till fri rörlighet inom Europeiska unionens område (1 p.). Ett annat bemötande kan vara befogat genom behov att bekämpa brottslighet, vilket kan uppnås genom att utlämna en person. (1 p.) Å andra sidan måste man överväga om utlämningen står i proportion till det eftersträvade målet. (1 p.) Eftersom personen anses bo permanent i Finland skulle hen ha möjlighet att avtjäna straff i Finland som utfärdats i ett annat land, vilket skulle vara en åtgärd som begränsar hens fria rörlighet mindre än en utlämning. (1 p.)
- 3) Lagstiftningen som gäller europeisk arresteringsorder utgör en förpliktelse för utlämning (1 p.), men denna förpliktelse gäller endast utlämning mellan medlemsstater inom Europeiska unionen (1 p.).
- 4) De högsta domstolarna kan begära och de har också skyldighet att begära EU-domstolens förhandsavgörande i frågor som gäller tolkning av unionsrätten (1 p.). Trots att högsta domstolens roll är att ge ett utlåtande, är det dock en domstol som avses i EU-rätten och vars befogenhet omfattar begäran om förhandsavgörande (1 p.).

Fråga 3

Preklusion kan sammanfattas på följande sätt: rättegångsmaterial som presenteras i ett för sent skede av rättegången utan godkänt skäl tas inte i beaktande. (1 p.)

I praktiken är det en fråga om att parten är skyldig att vidta en viss åtgärd vid en viss (förutbestämd) tidpunkt i processen, med risk att en försenad åtgärd i processen inte tas i beaktande. Frågan kan gälla exempelvis skyldigheten att presentera bevismaterial inom en tidsfrist. (1 p.)

Att man inte tar i beaktande innebär att frågan behandlas och avgörs utan ifrågavarande material – och trots värdet som det förbisedda materialet skulle ha för utredningen av det materiella beviset. (1 p.)

I praktiken gäller preklusion dispositiva tvistemål. Däremot tillämpas inte normer för preklusion som princip för en brottsprocess. Därmed innebär utvecklingen av ärendet i brottsprocessen inte att risken för preklusion ökar, vilket är typiskt för en civilprocess, innan ärendet möjligen skulle behandlas i högsta domstolen. (1 p.)

Eftersom det inte finns någon egentlig preklusion i brottsprocessen (förutom vid hantering av ärendet i högsta domstolen), får man inte tolka och tillämpa normerna i brottsprocessen i lägre rättsinstanser på ett sätt som i praktiken skulle innebära att den åtalade skulle utsättas för en process under risk för preklusion. (1 p.)

Fråga 4

Enligt grundlagen är alla likställda och ingen får diskrimineras på grund av exempelvis politisk övertygelse, vilket väcker frågan om kommunens beslut strider mot förbudet om diskriminering. (1 p.)

Enligt grundlagens bestämmelse om rättssäkerhet har var och en rätt att få ett beslut som rör ens rättigheter och skyldigheter att handläggas av en domstol eller annat oberoende rättsligt organ och då framstår ett besvärshörbud i princip som problematiskt. (2 p.) Besvärshörbud kan vara berättigat ur en aspekt där beviljande av befrielse närmast innebär övervägande som grundas på ändamålsenlighet. (1 p.) Det omfattar därför inte sådant rättsligt övervägande som ska utredas av domstol. (1 p.)